

Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu

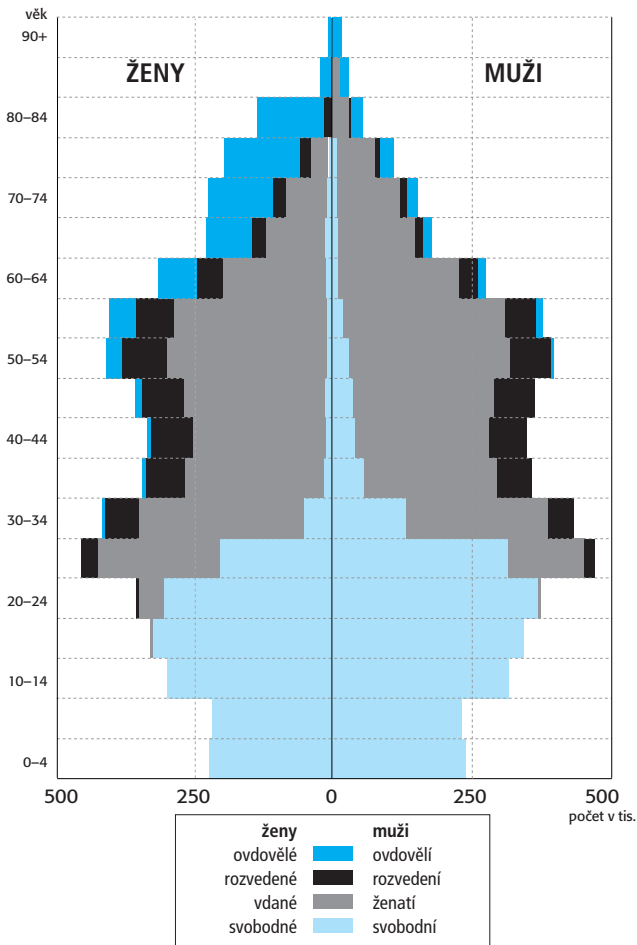
(Graf 1)

Zdroj: Demografická statistika ČSÚ

Strom života je zobrazen podle absolutních počtů osob jednotlivých rodinných stavů v jednotlivých věkových skupinách.

V populaci starší 20 let žilo na konci roku 2004 v manželství 55,5 % žen a 60,0 % mužů. Svobodných bylo 16,6 % žen a 26,4 % mužů, rozvedeno 12,4 % žen a 10,5 % mužů, ovdovělých bylo 15,5 % žen, ale 3,1 % mužů. Muži tvoří většinu (59,5 %) mezi svobodnými, ženy výrazně převládají mezi ovdovělými (84,5 %). Žen je také více (56,1 %) mezi rozvedenými. Ve věku 30–59 let je 81,4 % ze všech rozvedených mužů a 74,0 % z rozvedených žen. Nejvyšší procento rozvedených žen je ve věkové kategorii 45–49 let, kdy je rozvedeno 20,0 % žen a nejvyšší procento rozvedených mužů je ve věkové kategorii 50–54 let, kdy je rozvedených 17,7 % mužů. V roce 2004 bylo v České republice mezi ženami 12,3 % vdov a mezi muži 2,4 % vdovců. Ve všech věkových kategoriích je podíl vdov vyšší než podíl vdovců. Již ve věku 55–59 let bylo vdovou 11,8 % žen (vdovcem jen 2,6 % mužů).

Graf 1: Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu k 31. 12. 2004

Počet obyvatel 1950–2004

(Graf 2)

Zdroj: Demografická statistika ČSÚ

Počet obyvatel české republiky k 1. 7. příslušného roku (tzv. střední stav obyvatelstva) se získává prostřednictvím průběžné bilance demografických událostí v intercenzálním období (období mezi dvěma sčítáními lidu, domů a bytů – SLDB). Po každém SLDB se základ bilance nastavuje nově, aby bilance lépe odrážela skutečný stav obyvatelstva.

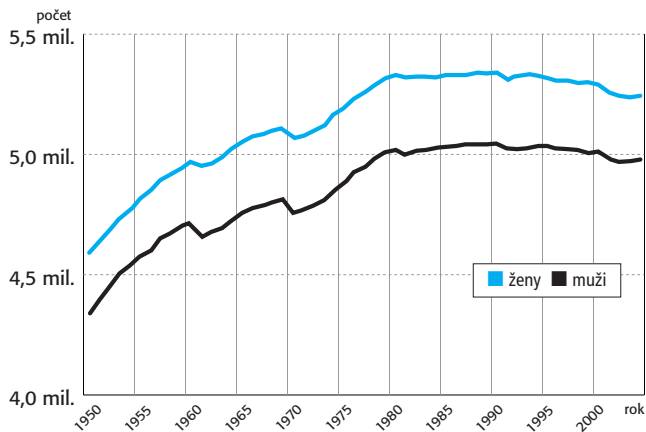
Od roku 1950, kdy bylo v České republice 8 925 122 obyvatel, z nich pak 51,4 % žen, vzrostl jejich počet na 10 206 923 (žen z toho bylo 51,3 %) v roce 2004. Za toto období se tedy zvýšil počet obyvatel o 1 281 801 (o 647 769 žen a o 634 032 mužů). Nejvíce lidí žilo v České republice v roce 1990 (10 362 740), nejvíce žen zde bylo v roce 1989 (5 326 995), nejvíce mužů v roce 1990 (5 036 486).

Od devadesátých let, kdy počet obyvatel kulminoval, došlo však ke klesající tendenci – do roku 2002 se tak počet obyvatelstva snížil o 126 018 (79 577 žen a 46 441 mužů). Největší pokles byl zaznamenán v roce 2002, kdy oproti roku 2001 ubylo celkem 23 418 obyvatel (9065 žen a 14 353 mužů). Tento pokles se zastavil až v roce 2003, kdy oproti roku 2002 přibýlo (zásluhou mužů, kterých o 3591 přibýlo, avšak žen i tentokrát o 2714 ubylo) celkem 877 obyvatel a i v roce 2004 počet obyvatel vzrostl o dalších 5272 osob (více bylo o 1731 žen a 3541 mužů). Je však třeba zohlednit skutečnost, že k nárůstu došlo zejména díky vnější imigraci a přirozená měna se na něm podílí jen málo.

Ženy celkově v populaci každoročně převažují. Největší rozdíl podílů byl zaznamenán v letech 1970–1976 a v roce 1981, kdy činil 3,1 %, nejmenší rozdíl (2,5 %) byl zjištěn v letech 1958–1960. V roce 2004 byl v české populaci podíl žen 51,3 %, podíl mužů byl 48,7 % (tj. rozdíl podílů 2,6 %).

Index počtu žen na 100 mužů od roku 1950 do roku 1960 nepřekročil hranici 106 a měl klesající tendenci (od 105,8 v roce 1950 až na 105,2 v letech 1957–1960, což byl vůbec nejnižší naměřený index za období 1950–2004). Od roku 1961 až do roku 1986 překročil tento index hranici 106 (vůbec nejvyšší – 106,5 – byl v letech 1970–1973). Potom, od roku 1987, došlo k poklesu opět pod hranici 106 (s výjimkou roků 1991 a 1992, kdy se index dotkl přesně hranice 106) a počet žen na 100 mužů má až do roku 2004 klesající tendenci (v roce 1993–105,9, v roce 2004 – 105,3).

Graf 2: Počet obyvatel 1950–2004 (k 1. 7.)

ŽENY A MUŽI
v datech

Základní údaje o reprodukčním chování

(Tabulka 1)

Zdroj: Demografická statistika ČSÚ

Samovolný potrat: spontánní vypuzení plodu před ukončením 28. týdne těhotenství.

Umělé přerušování těhotenství (UPT): legální přerušování těhotenství až do 12. týdne, v případě zdravotních důvodů do 24. týdne těhotenství.

Miniinterruptuce: legální ukončení těhotenství do 7. týdne u prvorodičky a do 8. u druhorodičky.

Zvláště se pak vylučují potraty následkem úrazu či potraty v důsledku kriminálního činu (znásilnění) a uměle ukončená mimoděložní těhotenství.

Pravděpodobnost narození dítěte: pravděpodobnost, že se bezdětně ženě narodí 1., ženě s 1 dítětem 2. dítě (atd.) či že žena zůstane bezdětnou při zachování daných reprodukčních poměrů. V úvahu se bralo biologické pořadí všech narozených dětí, tj. bez ohledu na to, v kolikátém manželství se dítě ženě narodilo. Pravděpodobnosti se počítají z úhrnných měr plodnosti podle pořadí dítěte.

Od roku 1993 došlo k těmto změnám v reprodukčním chování české populace:

Lidé uzavírají manželství v pozdějším věku – průměrný věk při vstupu do manželství se v současnosti pohybuje okolo 28 let u žen a 30 let u mužů.

Do roku 2001 se od roku 1993 o třetinu snížila úhrnná plodnost a od té doby se v úrovni plodnosti trend poklesu zastavil a dochází k mírnému růstu. Zatímco po roce 1993 by při zachování daných reprodukčních poměrů zůstalo 23,6 % žen v reprodukčním věku (15–49 let) bezdětných, po roce 2001 by to byla už téměř polovina a v roce 2004 zhruba 40 %.

Klesl podíl matek do 17 let včetně a průměrný věk matek při narození 1. dítěte se zvýšil z 22,6 na 26,3 let, přičemž se průměrně o tři a půl roku zvýšil i věk rodiček celkově.

Současně o více jak polovinu klesla úroveň umělé (indukované) potratovosti a i v roce 2004 zůstává úroveň umělé potratovosti relativně nízká.

Lidé se rozvádějí ve vyšším věku. Průměrná délka manželství před rozvodem vzrostla od r. 1993 o 1,6 let.

Roste věková hranice, při které některý z manželů ovdoví – v r. 2004

Tabulka 1: Základní údaje o reprodukčním chování

		1993	2001	2004
Průměrný věk při prvním sňatku v letech	nevěsta	23,2	26,9	28,0
	ženich	25,4	29,2	30,5
Průměrný věk při sňatku v letech	nevěsta	24,8	28,3	29,8
	ženich	27,8	31,2	32,7
Úhrnná plodnost	x	1,67	1,15	1,23
Podíl matek do 17 let ze všech matek	%	2,3	1,2	1,0
Prům. věk matky při narození 1. dítěte v letech	x	22,6	25,3	26,3
Prům. věk matky při narození dítěte v letech	x	25,0	27,5	28,3
Ukazatele pravděpodobnosti narození dítěte				
Pravděpodobnost ženy zůstat bezdětnou	%	23,6	46,9	39,5
Pravděpodobnost narození 1. dítěte	%	76,4	53,1	60,5
Pravděpodobnost narození 2. dítěte	%	83,7	80,5	72,6
Samovolné potraty	abs. počty	13 228	11 116	12 402
UPT (umělá přerušování těhotenství)	abs. počty	70 634	32 528	27 574
z toho miniinterruptce	abs. počty	57 938	26 253	21 715
Úhrnná míra indukované (umělé) potratovosti	x	0,98	0,44	0,37
Průměrný věk při rozvodu v letech	manželka	33,3	36,0	37,3
	manžel	36,1	38,7	40,0
Prům. délka trvání manž. při rozvodu	let	10,5	11,5	12,1
Průměrný věk při ovdovění v letech	vdova	63,5	65,1	66,0
	vdovec	68,2	69,2	70,0
Počet vdov na 100 vdovců k 31. 12.	x	562,2	542,8	543,0

byl průměrný věk žen při ovdovění 66 roků, věk mužů byl 70 let. Na sto vdovců připadá téměř 550 vdov.

Vývoj úhrnné plodnosti a úhrnné indukované potratovosti 1950–2004

(Graf 3)

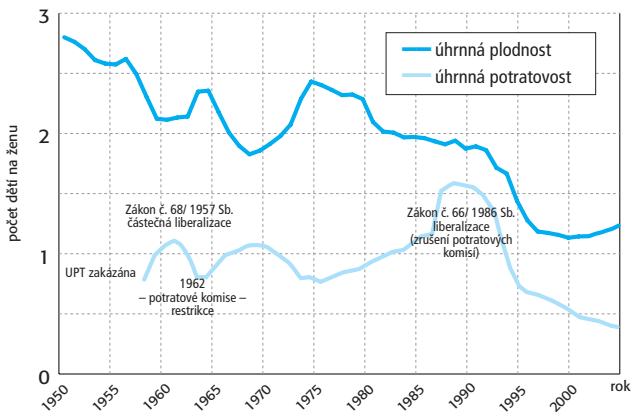
Zdroj: Demografická statistika ČSÚ

Ukazatel úhrnné plodnosti lze vyjádřit jako počet dětí, které by se narodily ženě za celé její reprodukční období (15–49 let), pokud by průběh její plodnosti podle věku byl stejný jako průběh plodnosti všech žen podle věku v příslušném kalendářním roce. Vypočítá se jako součet specifických plodností za jednotlivé věky. Specifickou plodnost lze pro konkrétní věk žen vypočítat jako podíl počtu živě narozených dětí ženám v tomto dokončeném věku za kalendářní rok a středního stavu žen v tomto věku. Ukazatel úhrnné indukované (umělé) potratovosti je doba úhrnné plodnosti pro umělá přerušení těhotenství za celé reprodukční období.

Vývoj umělých přerušení těhotenství významně ovlivňuje i potratová legislativa. Je-li restriktivní, je nutné počítat sice s poklesem, ale zřejmě i kompenzovaným nárůstem ilegálně prováděných zákroků. Je-li liberální, je důležité, nakořik jsou v dané společnosti dostupné a rozšířené metody moderní antikoncepce, která hraje roli zejména při snižování potratovosti v posledních letech. K liberalizaci potratové legislativy došlo v ČR poprvé v roce 1958, následně byla však v první polovině 60. let zavedena určitá restriktivní opatření, především zřízení tzv. potratových komisí. K zatím definitivní liberalizaci potratové legislativy došlo v roce 1986.

Plodnost v České republice zaznamenala v poválečném období tři vrcholy: nejvyšší úhrnná plodnost (3,25) byla v roce 1946, vysoké úrovně dosahovala v letech padesátých (v roce 1950 byla 2,80) a potřetí plodnost kulminovala v letech sedmdesátých (v r. 1974 byla úhrnná plodnost 2,43). Znepokojivá je skutečnost, že v posledních letech je plodnost v České republice stále relativně nízká. Nejnížší úhrnná plodnost byla naměřena v letech 1999–2001, kdy činila 1,14. Oproti „nejplodnějšímu“ roku 1950 je to snížení o 1,66. Poslední roky (2002, 2003, 2004) sice došlo k mírnému vze-

Graf 3: Vývoj úhrnné plodnosti a úhrnné indukované potratovosti 1950–2004

stupu (na 1,23 v roce 2004), ale nadále to představuje velice nepříznivou situaci.

Naopak, příznivý vývoj byl zaznamenán ve vývoji umělé potratovosti, jejíž úhrnná míra v posledních letech klesá, v roce 2004 to bylo 0,37. Umělá potratovost v naší republice kulminovala na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Vůbec nejvyšší byla v r. 1988 a 1989, kdy úhrnná míra umělé potratovosti byla 1,55, tedy o 1,18 vyšší než v r. 2004.

Plodnost a indukovaná potratovost podle věku

(Graf 4)

Zdroj: Demografická statistika ČSÚ, data za vybrané roky

Plodnost a umělou (indukovanou) potratovost podle věku (specifické míry plodnosti a umělé potratovosti) lze vypočítat jako podíl živě narozených dětí nebo počtu provedených UPT ženám v konkrétním věku a středního stavu žen v tomto věku. Děti narozené ženám mladším 15 let nebo starším 49 let (dokončených, tj. věk matky při jejich posledních narozeninách) se pro účel výpočtu připočítávají k dětem narozeným patnácti nebo devětačtyřicetiletým ženám. Stejně tak tomu je v případě indukovaných (umělých) potratů.

V posledních letech se ženy stávají matkami stále později, přitom naměřená hodnota míry plodnosti se snižuje. Výše specifické míry plodnosti v roce 1993 kulminovala ve věku 22 let (míra plodnosti v této věkové skupině byla 151,6), v roce 1997 ve věku 24 let (101,2), v roce 2001 byla plodnost nejvyšší ve 26. roce věku (99,1) a v roce 2004 ve věku 28 let (105,3).

Došlo i k posunu nejvyšší naměřené míry indukované potratovosti do vyšších věkových kategorií: v roce 1993 byla tato míra nejvyšší ve věku 25 let (naměřeno 50,2), v roce 1997 ve věku 27 let (32,0), v roce 2001 ve 30 letech (21,5) a v roce 2004 to bylo až ve 33 letech (17,2). Nejvyšší naměřená specifická míra umělé potratovosti podle věku se tedy od roku 1993 do roku 2004 snížila na třetinu.

Vývoj používání vybraných metod antikoncepce – ženy 15–49 let

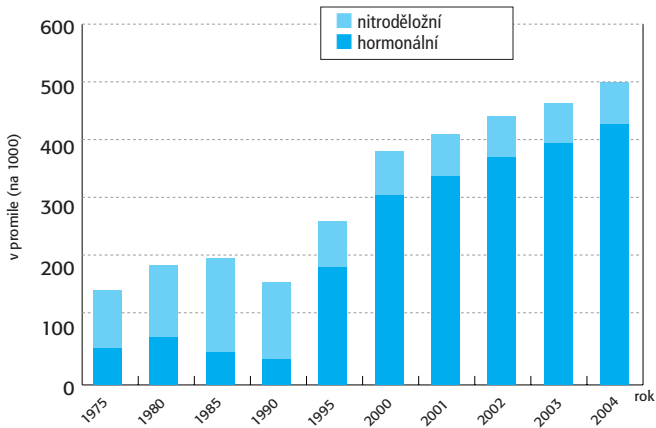
(Graf 5)

Zdroj: ÚZIS ČR – Roční výkaz o činnosti zdravotnického zařízení – gynekologie (A018)

V grafu jsou zahrnuty pouze dva druhy moderní antikoncepce žen – hormonální a nitroděložní. Ostatní, tradiční antikoncepční metody žen (použití pesaru, metoda „plodných a neplodných dní“), použití antikoncepce pouze na straně partnera (kondom, přerušovaná soulož), další, statisticky nevýznamné metody (sterilizace) a nepoužívání antikoncepčních metod nebyly do grafu zahrnuty.

Moderní antikoncepce přinesla ženám možnost svobodně rozhodovat o tom, zda, kdy a kolik budou mít dětí. Z grafu je patrná změna přístupu žen k vybraným typům antikoncepce: od roku 1975, kdy užívalo hormonální či nitroděložní antikoncepci na tisíc žen v reprodukčním věku 160 žen, vzrostl do roku 2004 tento podíl více než trojnásobně (505 žen na 1000 žen v reprodukčním věku). Od devadesátých let minulého století se také zásadně změnil poměr hormonální a nitroděložní antikoncepce. Jestliže v roce 1975 byl zjištěný poměr podílů hormonální a nitroděložní antikoncepce 39:61, od poloviny devadesátých let začal být poměr opačný, a každoročně se dále zvyšoval ve prospěch hormonální antikoncepce: v roce 1995 byl poměr hormonální a nitroděložní antikoncepce 72:28 a v roce 2004 dokonce 87:13. Nárůst počtu žen užívajících moderní antikoncepci a upřednostnění antikoncepce hormonální je možno dávat do souvislosti s dostupností kvalitnějších hormonálních přípravků a lepší informovaností žen o možnostech antikoncepce. Příznivým důsledkem je prudký pokles počtu umělých přerušování těhotenství v posledním desetiletí.

Graf 5: Vývoj používání vybraných metod antikoncepce – ženy 15–49 let

Cizinci podle vybraných občanství a věku

(Graf 6)

Zdroj: Cizinecká a pohraniční policie, MV ČR (zpracováno v ČSÚ) – k 31. 12. 2004

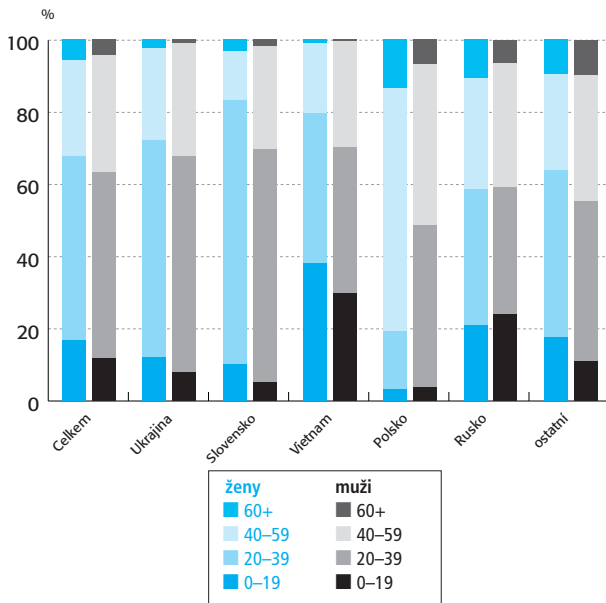
V počtu cizinců jsou všichni cizinci s povolením k trvalému, dlouhodobému a přechodnému pobytu, s platným azylem a s vízy nad 90 dní.

V roce 2004 žilo v České republice přes 255 000 cizinců, z toho bylo 40,3 % žen. Nejvíce mezi cizinci bylo občanů Ukrajiny (30,6 %) a Slovenska (18,5 %). Z hlášených bylo dále 13,4 % občanů Vietnamu, 6,4 % Polska a 5,9 % Ruska. Ostatní občanství tvořila celkem 25,3 %. Ženy převládaly pouze mezi občany Polska (53,9 %) a Ruska (52,9 %). Nejvyšší podíl mužů byl mezi občany Ukrajiny (62,0 %) a Vietnamu (61,4 %).

Celkově nejvíce ze všech cizinců bylo ve věku 20–39 let (51,2 %), dále ve věku 40–59 let (30,5 %), a ve věku 60 let a více bylo 4,7 %. Pod 20 let jich bylo 13,6 %.

Výjimku tvoří pouze občané Polska, kterých je nejvíce (57,2 %) ve věku 40–59 let. Nejmladších pod 20 let je nejvíce mezi občany Vietnamu (celkově 33,2 %, mezi muži 29,5 %, mezi ženami 37,8 %) a Ruska (celkově 22,2 %, muži 23,8 %, ženy 20,8 %). Nejvyšší věková kategorie nad 60 let je nejsilněji zastoupena mezi občany Polska, kde tvoří 10,6 % a mezi občany Ruska (8,3 %).

Graf 6: Cizinci vybraných občanství a věku (tabulka – počet v tisících osob)

	0-19		20-39		40-59		60+	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
Ukrajina	3,6	3,7	17,7	28,9	7,8	15,3	0,7	0,6
Slovensko	1,8	1,7	13,4	18,4	2,5	8,4	0,7	0,6
Vietnam	5,5	5,8	6,1	7,8	2,9	5,8	0,2	0,1
Polsko	0,2	0,3	1,4	3,3	5,9	3,4	1,2	0,5
Rusko	1,7	1,7	3,0	2,5	2,5	2,5	0,8	0,4
Ostatní	4,2	4,5	10,8	17,9	6,4	14,8	2,2	3,9
Celkem	17,0	17,7	52,3	78,8	27,9	50,2	5,9	6,2

Žadatelé o azyl v roce 2004 podle věku

(Graf A)

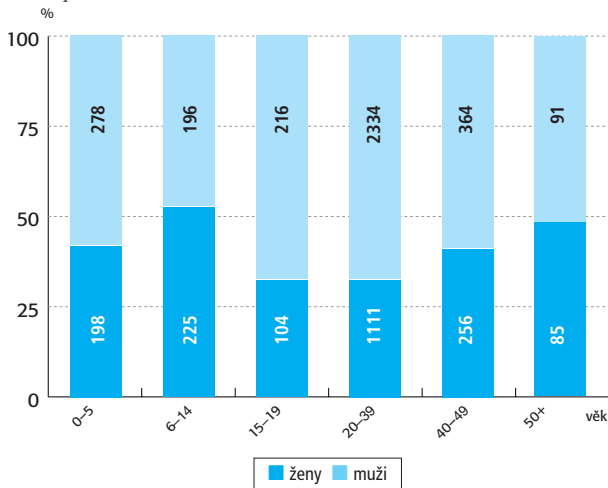
Zdroj: Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra

Od 1. 5. 2004 je ČR jako člen EU vázána v azylové politice nařízením Rady EU č. 343/2003, známým jako Dublinské nařízení. Mezi jeho základní principy patří:

- posouzení žádosti o azyl pouze jedním členským státem
- možnost převzetí odpovědnosti za žádost o azyl v rámci zemí EU
- možnost uplatnění principu třetí bezpečné země vůči žadateli o azyl
- povinnost členských států informovat žadatele o azyl o aplikaci Dublinského nařízení

V r. 2004 žádalo v ČR o azyl 5459 osob, z toho bylo 63,7 % mužů. Většina žadatelů (63,1 %) byla ve věku 20–39 let. V tomto věku bylo 56,1 % žen a 67,1 % mužů. Žadatelky byly častěji (26,7 %) než žadatelé (19,8 %) mladší 20 let nebo ve věku 40 a více let (žen 17,3 %, mužů 13,1 %). Dokonce 10,0 % žadatelek a 8,0 % žadatelů je mladších šesti let.

Graf A: Žadatelé o azyl v roce 2004 podle věku – struktura podle pohlaví
(počet osob)

ŽENY A MUŽI
v datech

Hospodařící domácnosti podle typu

(Graf 7)

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil ČSÚ

Hospodařící domácnost je založena na prohlášení o společném bydlení a hospodaření osob v příslušném bytě.

Závislími dětmi se rozumí osoby ve věku 0–14 let a studující nebo handicapované osoby ve věku 15–25 let.

Neúplnou rodinu tvoří jeden rodič a jeho dítě (děti) bez ohledu na závislost. Kategorie „ostatní neúplné rodiny“ zahrnuje takové domácnosti, kde žádná z dětí, žijících s jedním rodičem není závislé – tj. všechny jsou zaopatřené (a mohou zde být přítomny další osoby).

Úplnou rodinu tvoří pár a případně (není podmínka) jejich dítě (děti) a opět zde mohou být přítomny další osoby.

Vícečlenná nerodinná domácnost je taková, ve které neexistuje ani klasičtý pár ani žádná základní rodinná jednotka – tj. rodič(e) a dítě (děti) – např. se může jednat o domácnost, kde žije babička s vnoučetem nebo pouze dva sourozenci.

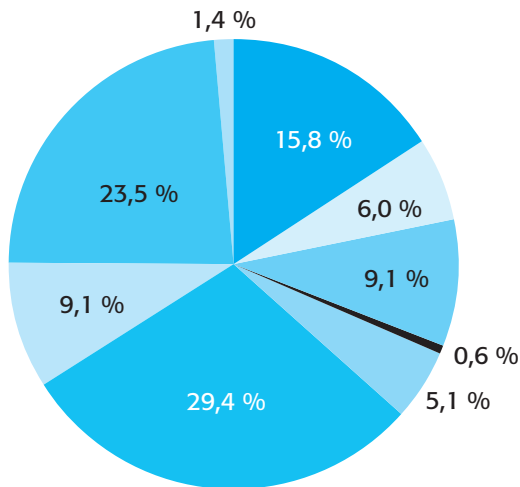
V ČR byly v roce 2004 více jak 4 miliony hospodařících domácností. Většinu (62,1 %) hospodařících domácností v České republice reprezentuje partnerský pár a téměř polovinu z toho (47,4 %) představuje pár s alespoň jedním závislým dítětem.

Neúplné rodiny představovaly v roce 2004 téměř 12 % (11,6 %) domácností, tj. přes 475 tisíc, z nich v 56,4 % byly přítomny závislé děti. V čele naprosté většiny neúplných rodin se závislími dětmi (91,2 %) stály matky (podíl těchto domácností ze všech hospodařících byl 6,0 %). Navíc, v 78,6 % neúplných rodin v čele s matkou (4,7 % z celkového počtu hospodařících domácností, tj. přes 192 tisíc) nebyl přítomen (kromě matky a závislých dětí) žádný další člen. Neúplné rodiny v čele s otcem tvořily pouhých 0,6 % a podíl takových domácností jen se závislími dětmi bez dalších členů představoval 75,7 %. Ve zbytku neúplných rodin nebyly přítomny závislé děti a proto je rozlišování na muže a ženy v čele nepodstatné.

Jednočlenné domácnosti představují 24,9 % ze všech hospodařících domácností, z toho více než polovina (63,5 %) to jsou domácnosti žen.

Na vícečlenné nerodinné domácnosti připadlo 1,4 %, z toho 40,1 % tvořily domácnosti s alespoň jedním závislým dítětem.

Graf 7: Hospodářící domácnosti podle typu v roce 2004

- jednočlenná domácnost – žena (15,8 %)
- neúplná rodina – matka a závislé dítě, popř. jiný člen (6,0 %)
- jednočlenná domácnost – muž (9,1 %)
- neúplná rodina – otec a závislé dítě, popř. jiný člen (0,6 %)
- ostatní neúplné rodiny (5,1 %)
- úplná rodina se závislými dětmi, popř. jiný člen (29,4 %)
- pár a zaopatřené dítě nebo jiná osoba (9,1 %)
- samostatně žijící pár (23,5 %)
- vícečlenná nerodinná domácnost (1,4 %)

Nejméně jedno závislé dítě bylo přítomno v 36,5 % všech hospodářských domácností.

Osoby ve věku 0–24 let v rodinách (podíl ze všech ve věkové skupině)

(Tabulka 2)

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil – průměrný stav za rok 2004

Tabulka ukazuje podíly dětí (bez ohledu na to, zda jsou závislé) v jednotlivých typech rodin.

Kategorie „s matkou, otcem“ znamená, že v domácnosti žijí děti ve věku 0–24 let pouze s jedním z rodičů bez ohledu na další členy domácnosti.

Kategorie „s oběma rodiči“ znamená, že v domácnosti žijí děti ve věku 0–24 let s oběma rodiči bez ohledu na další členy domácnosti.

Kategorie „bez rodičů“ znamená, že děti ve věku 0–24 let nežijí s rodiči.

Kategorie „matka“, „otec“ nezahrnuje pouze biologické rodiče, ale všechny respondenty, kteří se jako rodiče dětí označili.

Do 17 let věku včetně žije s oběma rodiči více jak osmdesát procent (83,5 %) dětí, od 18 do 24 let je to stále ještě více jak pětadesát procent (65,6 %). Do pěti let včetně žije jen s jedním rodičem 12,8 % dětí (jen 0,4 % s otcem), ve věku 6–17 let žije jen s jedním rodičem 17,0 % dětí (s matkou 15,8 % dětí a jen s otcem 1,2 %). Ve stáří 18–24 let žije ještě 82,4 % dětí alespoň s jedním rodičem, 14,1 % pouze s matkou a 2,7 % pouze s otcem.

Podíl osob žijících samostatně na celkovém počtu osob

(Tabulka 3)

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil – průměrný stav za rok 2004

Aplikované metody výběru a sběru dat ve VŠPS (náhodný výběr adres a osobní návštěva tazatele) mohou způsobit nadhodnocení podílu ve vyšších věkových skupinách a podhodnocení podílu u nejmladší věkové skupiny.

V roce 2004 žilo samostatně 10,0 % obyvatel: 12,3 % ze všech žen

Tabulka 2: Osoby ve věku 0–24 let v rodinách
(podíl ze všech ve věkové skupině) v roce 2004

Věk dítěte	Procento dětí žijících			
	s matkou	s otcem	s oběma rodiči	bez rodičů
0–5	12,4	0,4	87,1	0,2
6–17	15,8	1,2	82,2	0,9
18–24	14,1	2,7	65,6	17,6

ŽENY A MUŽI

v datech

Tabulka 3: Podíl osob žijících samostatně na celkovém počtu osob (průměry za rok 2004)

Věková skupina	Ženy	Muži	Celkem
do 34	2,0	3,5	2,8
35–49	4,1	8,3	6,2
50–64	14,7	10,2	12,5
65+	45,6	18,1	34,9
Celkem	12,3	7,5	10,0

a 7,5 % ze všech mužů. Až do věku 49 let včetně je mezi ženami podíl žijících samostatně nižší než podíl těchto osob mezi muži (ve věkové kategorii do 34 let včetně je jich mezi muži 3,5 % [mezi ženami 2,0 %], ve věkové kategorii 35–49 let tvoří 4,1 % u žen a u mužů 8,3 %). Od 50 let výše je tomu obráceně: podíl u mužů je nižší než podíl u žen a tento rozdíl se s věkem zvyšuje. Nejvyšší podíl osob žijících samostatně byl v nejvyšší věkové kategorii, 65 a více let (34,9 %), přitom mezi ženami tohoto věku jich je 45,6 %, mezi muži pak výrazně méně, 18,1 %.

Rozvod a určení dětí do péče po rozvodu

(Tabulka 4)

Zdroj: Demografická statistika ČSÚ; Okresní a krajské soudy

Rozváděná manželství jsou sledována podle počtu nezletilých dětí. Nezletilým dítětem se rozumí osoba do 18 let věku.

Počet rozhodnutí o svěření do péče po rozvodu je odlišný jak od počtu dětí, tak od počtu rozvodů, protože o svěření do péče se rozhoduje v první fázi a celé rozvodové řízení může být ukončeno až v dalším roce.

Ročně se v České republice rozvádí něco přes 30 tisíc manželství. V roce 2004 jich bylo 33 060. Ženy podávají návrh na rozvod dvakrát častěji než muži (v roce 2004 to bylo 66,9 % ze všech návrhů).

Většina (62,9 %) rozvedených manželů měla alespoň jedno nezletilé dítě. Nejvíce mezi rozvedenými s nezletilým dítětem bývá těch, kteří mají jedno nezletilé dítě. V roce 2004 to bylo 56,7 %, se dvěma dětmi 38,4 % a tři a více nezletilých dětí mělo 4,9 % ze všech rozvedených rodin s nezletilým dítětem.

V drtivé převaze je dítě svěřeno do péče matce. V roce 2004 bylo těchto rozhodnutí 90,1 %, zatímco svěřit dítě do péče otce bylo rozhodnuto v 7,1 % případů. Jen 2,4 % připadá na děti, které byly svěřeny do společné nebo střídavé péče obou rodičů a 0,4 % na děti svěřené do péče jiné osobě, než je rodič. Počet dětí svěřených do společné či střídavé péče obou rodičů postupně narůstá (v roce 2000 to bylo 1,3 %).

Tabulka 4: Rozvod a určení dětí do péče po rozvodu

Počet rozvodů		1995	2000	2004
		31 135	29 704	33 060
v tom	na návrh ženy	20 902	20 208	22 110
	na návrh muže	10 233	9 496	10 950
Počet nezletilých dětí v rozvádějícím se manželství				
	0	9 027	10 637	12 255
	1	12 880	11 084	11 802
	2	8 003	7 015	7 993
	3+	1 225	968	1 010
Rozhodnutí o svěřeni do péče po rozvodu				
	matce	28 629	28 746	28 942
	otci	2 017	2 067	2 286
	do společné / střídané péče	–	426	764
	jiné osobě než rodičům	140	168	129

ŽENY A MUŽI
v datech